

Raad voor Cultuur

Aan
De Staatssecretaris van Onderwijs,
Cultuur en Wetenschappen
p/a de Algemene Rijksarchivaris
Postbus 90520
2509 LM 's-Gravenhage

Onderwerp
Ontwerp-selectielijst archiefbescheiden *Waterstaat* over de periode (1911) 1945-2001 voor de zorgdragers de ministers van Financiën, Landbouw, Natuurbeheer en Voedselkwaliteit, Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Verkeer en Waterstaat en Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu

R.J. Schimmelpennincklaan 3
Postbus 61243
2506 AE Den Haag
Telefoon 070 - 310 66 86
Telefax 070 - 361 47 27
E-mail cultuur@cultuur.nl

Datum

Uw kenmerk
C/S/03/1964
Uw brief van
11 augustus 2003
Ons kenmerk
arc-2003.6257/3

Mevrouw de Staatssecretaris,

1. Bij uw hiernaast vermelde brief deelde u de Raad voor Cultuur mede, dat de hierboven genoemde zorgdragers in de zin van de Archiefwet 1995, u hebben verzocht uw medewerking te verlenen aan de vaststelling van de selectielijst voor archiefbescheiden m.b.t. het beleidsterrein *Waterstaat* over de periode (1911) 1945-2001.
In uw brief verzocht u de Raad om binnen drie maanden advies uit te brengen. Hierbij biedt hij u zijn bevindingen¹ aan.
2. De Raad heeft de ontwerplijst in eerste instantie aan procedurele en vervolgens aan inhoudelijke aspecten getoetst. Zijn belangrijkste bevindingen worden in respectievelijk de paragrafen 4 en 5 uitgewerkt. Mits rekening wordt gehouden met zijn aanbevelingen, adviseert de Raad u deze selectielijst vast te stellen voor de periode (1911) 1945-2001.
De in uw adviesaanvraag gestelde specifieke vragen worden in de paragrafen 3, 4 en 5 van dit advies mede beantwoord.
De bijlage bij dit advies bevat een aantal concrete aanbevelingen voor redactionele verbeteringen die de bruikbaarheid van de lijst kunnen bevorderen en misverstanden over de interpretatie van handelingen kunnen voorkomen.

---

¹ Dit advies is voorbereid door de Bijzondere Commissie Archieven van de Raad.

3. *Toetsing van procedurele aspecten*

§ 3.1. *Ontwerplijst*

Deze ontwerplijst is tot stand gekomen overeenkomstig de methode, die uitgaat van een analyse, beschrijving en waardering van handelingen van de (rijks-)overheid, de zgn. PIVOT-methode. Het betreft hier een actualisatie van de geldende selectielijst *Waterstaat*. Deze lijst is in 1998 aan de Raad voorgelegd en na door de Raad van advies te zijn voorzien (arc-98.2039/2 dd. 11 november 1998) vastgesteld bij besluit van 11 februari 1999, nr. 99.106.RD en gepubliceerd in Staatscourant 1999/44.

Aan het ontwerp van deze geactualiseerde lijst is een aanvullend institutioneel onderzoek vooraf gegaan, waarvan verslag is gedaan in *Een aanpassing van de Waterstaat. Rapport ter actualisatie van RIO/BSD nr. 28* (2002).

§ 3.2. *Drieboeksoverleg*

Bij uw adviesaanvraag was tevens gevoegd een exemplaar van het verslag betreffende het zogenaamde drieboeksoverleg, waarin, zoals voorgeschreven in artikel 3 van het Archiefbesluit 1995, ontwerp-selectielijsten tot stand komen.

Hieruit is de Raad gebleken, dat dit overleg voor alle aanvragende zorgdragers was samengesteld zoals artikel 3, eerste lid, van het Archiefbesluit 1995 voorschrijft. Al ten tijde van het drieboeksoverleg is een historicus uitgenodigd om als externe deskundige aan de voorbereiding van de ontwerplijst mee te werken.

§ 3.3. *Terinzagelegging*

De openbare terinzagelegging heeft, zoals uw adviesaanvraag vermeldt, geresulteerd in een reactie van de heer mr. R.W.G. Lombarts. Het bezwaar van de heer Lombarts tegen de voorliggende lijst betreft het feit dat de selectiecriteria die ten grondslag liggen aan alle selectielijsten voor archieven van de rijksoverheid naar zijn mening dienen te worden opgevat als beleidsregels in de zin van de Algemene Wet Bestuursrecht en derhalve formele vaststelling behoeven. De Raad deelt dit bezwaar, zoals moge blijken uit alle adviezen die hij sinds de herziening van de selectiecriteria in 1997 over ontwerp-selectielijsten heeft uitgebracht. Ook in dit advies, in §4.2, maakt de Raad een kanttekening over de status van de selectiecriteria.

4. *Toetsing van inhoudelijke aspecten*

Mede op grond van zijn hiervoor vermelde bevindingen heeft de Raad getracht zich een oordeel te vormen over de inhoudelijke aspecten van het onderhavige ontwerp. Hij heeft daarbij vooral gelet op de reikwijdte van de ontwerplijst (§ 4.1), de wijze waarop de gehanteerde selectiedoelstelling en de

Pagina

2

Ons kenmerk

arc-2003.6257/3

daaraan gerelateerde selectiecriteria zijn toegepast (§ 4.2), alsmede op de vraag of in afdoende mate met de verschillende belangen rekening is gehouden (§ 4.3).

§ 4.1. De reikwijdte van de ontwerplijst

De ontwerplijst bevat voorstellen omtrent de selectie van handelingen op het beleidsterrein *Waterstaat* over de periode (1911) 1945-2001.

Om welke actoren het in deze lijst gaat, is de Raad niet geheel duidelijk. Een actorenlijst ontbreekt, waardoor het bijna ondoenlijk is om, zeker voor een lijst van deze omvang en complexiteit, zicht te krijgen op de reikwijdte die het selectie-instrument moet gaan krijgen. De Raad adviseert u de lijst bij vaststelling alsnog te doen voorzien van een actorenlijst.

Pagina

3

Ons kenmerk

arc-2003.6257/3

De ministers van LNV en SZW geven in hun vaststellingsverzoek niet aan voor welke actoren de lijst wat hen betreft moet gaan gelden.

De minister van Verkeer en Waterstaat vraagt slechts aan voor handelingen van de minister, terwijl de ontwerplijst juist voor die zorgdrager een veel bredere toepassing kent.

Het verslag driehoeksoverleg is het enige document in de bijlagen bij deze adviesaanvraag, dat een uitvoerige opsomming geeft van de actoren waarvoor deze lijst moet gaan gelden en de daarbij behorende zorgdragers. De Raad gaat in zijn advies dan ook uit van hetgeen het verslag driehoeksoverleg zegt over de reikwijdte van de ontwerplijst. Daarbij constateert de Raad dat niet alle in de ontwerplijst opgenomen actoren in het verslag driehoeksoverleg worden genoemd. Ontbrekende actoren zijn de Adviescommissie en de Dagelijkse Adviescommissie (Zeewolde) en de Raad van de Waterstaat.

De Raad kan op basis van de hem verstrekte gegevens niet anders dan constateren dat voor deze actoren geen driehoeksoverleg is gevoerd en geen vaststelling is aangevraagd. Dat betekent dat dit Raadsadvies geen betrekking heeft op de handelingen van de actoren Adviescommissie en de Dagelijkse Adviescommissie (Zeewolde) en de Raad van de Waterstaat.

De Raad merkt op dat er bij deze adviesaanvraag geen sprake is van intrekking van bestaande selectielijsten. De nu voorliggende, herziene, versie van de lijst *Waterstaat* lijkt echter voor de minister van Verkeer en Waterstaat en de daaronder ressorterende actoren bedoeld als vervanging van de in 1999 vastgestelde versie. De Raad adviseert u te doen nagaan of intrekking van de lijst uit 1999 aan de orde is.

§ 4.2. Toepassing van de selectiedoelstelling en - criteria

Uit het driehoeksverslag en de aanvullende rapportage blijkt, dat de selectiedoelstelling is toegepast in de versie waarin ook rekening wordt gehouden met het aspect van het veilig stellen van de bronnen voor de kennis van de Nederlandse samenleving en cultuur.

Opnieuw constateert de Raad met betrekking tot de aan die doelstelling gerelateerde selectiecriteria dat als zodanig de criteria uit 1997 zijn gebruikt, die niet formeel zijn vastgesteld. Hij constateert dat in de inleiding op deze selectielijst melding wordt gemaakt van formele vaststelling van deze criteria door het Convent van Rijksarchivarissen. Nooit eerder is gewag gemaakt van een besluit van het Convent op dit punt, en dat terwijl de Raad in al zijn archiefwettelijke adviezen sinds de herziening van de criteria aandacht heeft gevraagd voor de formele status van de criteria. Overigens heeft de Raad ernstige twijfels over de bevoegdheid van het Convent in deze.

De Raad spreekt opnieuw zijn verontrusting uit over het uitblijven van de door het Nationaal Archief aangekondigde aanpassingen in de wijze van archiefselectie, waarin de kwestie van de status van de selectiecriteria zou worden meegenomen.

Ter operationalisering van art. 5 sub e van het Archiefbesluit 1995 zijn voor het beleidsterrein *Waterstaat* zes uitzonderingscriteria geformuleerd aan de hand waarvan normaliter vernietigbare archivalia m.b.t. waterstaatsobjecten van vernietiging kunnen worden uitgezonderd wanneer de historische waarde van de objecten in kwestie daartoe aanleiding geven. De Raad stemt van harte in met deze uitzonderingscriteria, maar zou nog wel willen bepleiten de toepassing ervan te verruimen tot geplande maar nooit gerealiseerde objecten. Juist niet gerealiseerde plannen en de redenen (technisch, maatschappelijk,...) waarom ze niet gerealiseerd werden, zijn vaak vanuit historisch oogpunt interessant.²

Noch in het verslag van het driehoeksoverleg, noch in het actualisatierapport, noch in de paragraaf van de selectielijst die de selectiecriteria behandelt, wordt melding gemaakt van de toepassing van een bijzonder selectie criterium. Toch is daarvan wel degelijk sprake, zo maakt de Raad op uit pagina 25 van de selectielijst. Daar wordt verklaard dat de lijst in incidentele gevallen een waardering C vermeldt voor stukken die in het kader van het behoud van het internationale culturele erfgoed onder Nederlandse verantwoordelijkheid bewaard dienen te worden.

---

² *Aansprekend voorbeeld in dit verband is het plan voor de inpoldering van de Dollard, zoals beschreven in De graanrepubliek van Frank Westerman. Het niet doorgaan van het plan is een prachtige illustratie van de omslag in het denken over de functie van het platteland en de opkomst van maatschappelijke organisaties zoals de Waddenvereniging als machtsfactor tegenover bestuur en politiek*

Hoewel de Raad de toevoeging en de toepassing van het criterium als zodanig toejuicht, is hij van mening dat een zorgvuldiger verantwoording hier op zijn plaats was geweest. Hij adviseert u daar in de definitieve versie van de lijst in te doen voorzien.

Voorts geeft hij u in overweging om dit criterium toe te voegen aan de algemene selectiecriteria en mee te nemen in de formele vaststelling daarvan.

§ 4.3. De waardering van de in artikel 2, eerste lid, onder d, van het Archiefbesluit 1995 bedoelde belangen.

Ten aanzien van de feitelijke toepassing van de selectiedoelstelling en de daaraan gerelateerde selectiecriteria is het de Raad duidelijk, dat het administratieve belang, en daarmee het verantwoordings- en het bedrijfsvoeringsbelang, genoegzaam is gewaardeerd. Hij baseert dat oordeel op het verslag van het driehoeksoverleg en op de constatering dat de lijst een grote mate van consistentie vertoont. Het driehoeksverslag heeft de Raad er evenzeer van overtuigd dat met het belang van de recht- en bewijszoekenden voldoende rekening is gehouden.

5. Nadere beoordeling van de ontwerplijst

In aansluiting op bovenstaande overwegingen en bevindingen heeft de Raad de verschillende onderdelen van de ontwerplijst bezien. Deze geeft hem aanleiding tot het plaatsen van de volgende opmerkingen.

Aanpak van de actualisatie

De Raad heeft veel waardering voor de wijze waarop de minister van Verkeer en Waterstaat als eerstverantwoordelijke zorgdrager voor de archieven op dit beleidsterrein, de actualisatie van deze selectielijst heeft uitgevoerd. De aanpak van de actualisatie is helder en gedegen en wordt zeer inzichtelijk gemaakt, zodat ook goed te volgen is welke wijzigingen er om welke redenen in de lijst zijn aangebracht. De Raad constateert met voldoening dat er naast actualisatie ook onderhoud heeft plaatsgevonden, zowel puur redactioneel als meer inhoudelijk. De kwaliteit van de lijst is daardoor sterk verbeterd.

De omvang van de actualisatie van deze lijst, die overigens nog geen vijf jaar oud is, heeft de Raad wel verontrust. Hij vraagt zich in gemoede af of de zorgdragers in staat en bereid zullen zijn om, na de grote investeringen in de inhaalslag die onder de PIVOT-noemer is ingezet, structureel zoveel capaciteit vrij te maken voor het onderhoud van het selectie-instrumentarium. De casus *Waterstaat* toont aan dat het van groot belang is om het aantal handelingen per selectielijst zoveel mogelijk te beperken door te kiezen voor een hoog abstractieniveau van

Pagina

5

Ons kenmerk

arc-2003.6257/3

handelingen en dat te combineren met gespecificeerde gegevens over producten en grondslagen van handelingen. De Raad adviseert u om de Algemene Rijksarchivaris aan te sporen om in zijn eigen organisatie en bij de betrokken zorgdrager aandacht te vragen voor het vraagstuk van de duurzaamheid van selectielijsten.

Samenhang met andere selectielijsten

In het verslag van het driehoeksoverleg wordt een reeks van handelingen opgesomd die voor de minister van Financiën niet in de lijst *Waterstaat* behoeven te worden opgenomen omdat de neerslag van die handelingen aan de hand van andere handelingen uit andere selectielijsten gewaardeerd wordt. Dezelfde handelingen zijn voor overige zorgdragers (m.n. de minister van Verkeer en Waterstaat) wel in de lijst *Waterstaat* blijven staan. De Raad constateert dat de in de ontwerplijst *Waterstaat* voorgestelde waarderungen voor de betreffende handelingen in sommige gevallen afwijkt van de waarderungen in de lijsten waarnaar voor de minister van Financiën wordt verwezen.

Zo wordt voor handeling 701 in de lijst *Waterstaat* de waardering B 5 voorgesteld. De corresponderende handelingen 8 en 17 uit de selectielijst *Domeinen* van de minister van Financiën hebben het predikaat *vernietigen 15 jaar na sluiting dossier* gekregen.

Voor de handelingen 708 en 709 uit *Waterstaat*, die betrekking hebben op dossiers over het in erfpacht uitgeven van gronden in de IJsselmeerpolders, geldt iets vergelijkbaars. Deze worden voorgedragen voor een dubbele waardering: bewaren van de stukken van voor 1955 en vernietigen voor het materiaal van later datum. Die keuze heeft ongetwijfeld te maken met de wens om de pioniersfase in het Nieuwe Land vast te leggen. Voor de minister van Financiën gaat de beleidsterreinspecifieke nuancering in de waardering van deze erfpachtdossiers verloren: de corresponderende handelingen uit de lijst *Domeinen* zijn ook hier 8 en 17, dus de neerslag is vernietigbaar 15 jaar na sluiting van het dossier.

De Raad is van mening dat handelingen die in de context van het beleidsterrein *Waterstaat* een specifieke betekenis en waarde hebben, ook binnen die context zouden moeten worden gewaardeerd. Dat betekent dat de handelingen 701, 708 en 709 voor de minister van Financiën toch zouden moeten worden opgenomen in zijn selectielijst op het beleidsterrein *Waterstaat*, met de voor dat beleidsterrein voorgestelde waarderungen.

Handeling 68: het opstellen en verspreiden van publieksvoorlichting ter informatie van het publiek en om het verkeersgedrag te beïnvloeden

De neerslag van deze handeling wordt voorgedragen voor vernietiging na 5 jaar. Het is gebruikelijk dat van voorlichtingsmateriaal een exemplaar voor bewaring in aanmerking komt. Bij de waardering van handeling 78 uit deze ontwerplijst wordt die oplossing ook voorgesteld. De Raad adviseert u de waardering van deze handeling in die lijn aan te passen.

Dezelfde opmerking en hetzelfde advies is van toepassing op handeling 337 van de actor Interdepartementale Werkgroep Toepassing Afvalstoffen in de Bouwnijverheid en de Bouwmaterialenindustrie.

Pagina

7

Ons kenmerk

arc-2003.6257/3

Handeling 349: het voeren van het secretariaat van het IPCC-CZMS

De waardering van deze handeling luidt: *teruggave of B (5)*.

Daarbij wordt opgemerkt dat de keuze van de waardering afhangt van de archiefverantwoordelijkheid (lees: zorg) voor de bescheiden van het secretariaat. De Raad merkt op dat dergelijke keuzes gemaakt en beargumenteerd behoren te zijn alvorens een lijst in procedure wordt gebracht. De Raad bepleit hoe dan ook bewaring van de neerslag van deze handeling. Dat kan als het secretariaat bij (organen van) het ministerie van V&W berust op basis van criterium 5, en als het secretariaat is overgegaan naar een andere (buitenlandse) deelnemer van het IPCC-CZMS op basis van het bijzondere criterium C.

Handeling 562: het geslotenverklaren van openbare wegen voor motorrijtuigen

De neerslag van deze handeling van de actoren de minister van Verkeer en Waterstaat en de minister waaronder Cultuur ressorteert wordt voorgedragen voor bewaring. De twijfels van de Raad over de noodzaak daarvan worden bevestigd door de ontwerplijst zelf. Handeling 562 vervalt met de intrekking van de wet die daaraan ten grondslag ligt. De regulering van dit soort zaken vindt vanaf 1989 plaats in de Wegenverkeerswet. De corresponderende handeling uit deze wet is handeling 790 (*het nemen van besluiten en maatregelen ter regulering van het verkeer*), die in aanmerking komt voor vernietiging na verstrijken van een termijn van 5 jaar. De Raad adviseert u deze waardering ook van toepassing te verklaren op handeling 562.

Handeling 597: het aanwijzen van locaties voor benzinepompen en wegrestaurants

Handeling 600: het adviseren van de minister van EZ m.b.t. de selectie van benzinstationexploitanten

Handeling 601: het afgeven, wijzigen, intrekken of weigeren van vergunningen aan benzineverkoopmaatschappijen en exploitanten van voorzieningen langs het hoofdwegennet om hun bedrijf langs de weg te kunnen uitoefenen

Handeling 862: het in samenspraak met het betrokken bedrijfsleven zorgdragen voor centrale meldpunten voor personen- en vrachtauto-berging

De Raad is van mening dat de reconstructie van het overheidsbeleid ten aanzien van de voorzieningen langs de rijkswegen afdoende is gewaarborgd door de B-waardering voor handeling 596 en door het bewaren van de neerslag omtrent de totstandkoming van uitvoeringsregelingen. Hij adviseert u dan ook om de neerslag van de handelingen 597, 602 en 862 als vernietigbaar aan te merken.

Handeling 635: het doen van bodemkundig onderzoek door middel van boringen en sonderingen en andere waarnemingen, en het verwerken van de resultaten in kaarten, staten en teksten

De waardering B 1 is voorzien van de kanttekening dat de informatie wordt overgedragen aan de Rijks Geologische Dienst. De Raad wijst u erop dat de waardering *bewaren* ingevolge art. 9 lid 1 van het Archiefbesluit overbrenging naar een openbare archiefbewaarplaats impliceert.

Pagina

8

Ons kenmerk

arc-2003.6257/3

Handeling 646: het beheren van de musea in de IJsselmeerpolders en het Geologisch Reservaat P. van der Laan

De Raad is van mening dat gegevens over de samenstelling en de herkomst van collecties moeten worden uitgezonderd van de voorgestelde vernietiging na afloop van vijf jaar en voor bewaring in aanmerking dienen te komen.

Handeling 740: het verwerken van gegevens in basisgegevensverzamelingen die betrekking hebben op de verkeersveiligheid

De neerslag van deze handeling wordt voor bewaring aangemerkt voor zover de bestanden gebruikt worden bij de uitvoering van handelingen waarvan de neerslag voor bewaring in aanmerking komt. De Raad vreest dat de toepassing van de selectielijst op dit punt lastig, zo niet ondoenlijk, zal zijn als niet alle relevante B-handelingen en de bijbehorende bestanden expliciet worden benoemd. De Raad adviseert u dan ook om die informatie in een opmerking bij deze handeling toe te voegen.

6. *Advies*

De Raad adviseert u de ontwerp-selectielijst vast te stellen voor de periode (1911) 1945-2001, met inachtneming van de opmerkingen die gemaakt zijn in dit advies.

Hoogachtend,

mr. W. Sorgdrager
Voorzitter

dr. J.A. Brandenburg
Algemeen secretaris